

ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΠΟΚΡΑΤΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΟΥ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ¹

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΑΠΘ, ΠΡΩΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ
ΠΡΩΗΝ ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ

Κύριε Πρύτανη,

σας ευχαριστώ θερμά για τη μεγάλη τιμή της πρόσκλησης να μετάσχω στους εορτασμούς για την επέτειο των 60 ετών από την ίδρυση του Πανεπιστημίου Πατρών. Ενόσ μεγάλου δημοσίου πανεπιστημίου, κεντρικού και όχι περιφερειακού. Κεντρικού όχι μόνο λόγω του μεγέθους και της ιστορίας του, αλλά γιατί το ίδιο είναι αναγνωρισμένο και καταξιωμένο κέντρο εκπαιδευτικών και ερευνητικών δραστηριοτήτων, εθνικής, ευρωπαϊκής και διεθνούς εμβέλειας.

Άγιο Πατρών, Άγιο Ναυπάκτου και Αγίου Βλασίου, κ. Γενικό Γραμματέα και εκπρόσωπε του Πρωθυπουργού και της Κυβέρνησης, κυρίες και κύριοι, κυρίες και κύριοι συνάδελφοι και αγαπητές και αγαπητοί φοιτήτριες και φοιτητές,

το Πανεπιστήμιο Πατρών ιδρύθηκε στις αρχές της «σκοτεινής δεκαετίας» 1964-1974 ως αναλαμπή, με εξαιρετικά φιλόδοξους και διορατικούς, για την εποχή εκείνη, καταστατικούς σκοπούς αναπτυξιακού χαρακτήρα. Αυτοί οι καταστατικοί σκοποί και η γενετική ταυτότητα του Πανεπιστημίου Πατρών συνδέονται άμεσα με την πρόκληση του Πανεπιστημίου του μέλλοντος που είναι το θέμα της σύντομης ομιλίας μου.

Πριν όμως από οποιαδήποτε ανάλυση για το Πανεπιστήμιο του μέλλοντος, πρέπει να προσπαθήσουμε να απαντήσουμε στο ερώτημα, τι είναι τώρα, εν έτει 2024, στην Ευρώπη το πανεπιστήμιο; Είναι ένας θεσμός και μάλιστα συνταγματικός; Αυτός που περιγράφει το άρθρο 16 του ελληνικού Συντάγματος; Είναι ένας κρατικός θεσμός, εκπαιδευτικός ανωτάτου επιπέδου; Ή μήπως αυτή η θεσμική περιγραφή έχει γίνει πολύ πιο πολύπλοκη στο επίπεδο της ενωσιακής και της διεθνούς έννομης τάξης;

Είναι μήπως το πανεπιστήμιο ο εμπειρογνώμων της ελληνικής πολιτείας; Το Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών επιτίθεται γιατί ιδρύθηκε προκειμένου να στελεχώσει το νέο ανεξάρτητο κράτος, αυτό εξακολουθεί να ισχύει; Ισχύει για ένα πανεπιστήμιο όπως αυτό που σήμερα γιορτάζει τα 60 χρόνια του; Ή μήπως το να μιλούμε για τον εθνικό ρόλο του πανεπιστημίου στη σημερινή εποχή είναι αναχρονισμός;

Είναι το πανεπιστήμιο η κιβωτός του γνωστικού αλλά και κοινωνικού κύρους ή αυτό έχει ανατραπεί μέσα από τη λειτουργία της αγοράς; Είναι ακόμη το πανεπιστήμιο ο βασικός μηχανισμός στελέχωσης του κράτους με στελέχη υψηλού επιπέδου μόνιμα ή και καλούμενα για την κάλυψη εκτάκτων αναγκών μέσα από διάφορες αποστολές ή διάφορες επιτροπές που πολύ συχνά ζητούν τη βοήθεια πανεπιστημιακών δασκάλων και ερευνητών;

Είναι μήπως αυτό που λέμε περισσότερο λογοτεχνικά, το πανεπιστήμιο, η ακαδημαϊκή του κοινότητα; Αληθεύει αυτό ή είναι μια νοσταλγία ή μια ανάμνηση του μεσαιωνικού ευρωπαϊκού πανεπιστημίου, ένας ρομαντισμός;

Ας γίνω λίγο πιο οξύς πολιτικά. Είναι το πανεπιστήμιο στην ηπειρωτική Ευρώπη σήμερα ένας ιδεολογικός μηχανισμός και μάλιστα ένας από τους λεγόμενους ιδεολογικούς μηχανισμούς του κράτους; Είναι ακόμα σήμερα το πανεπιστήμιο ένας μηχανισμός κοινωνικής κινητικότητας και ανέλιξης που επιτρέπει σε κάποιον να αλλάξει θέση στην κοινωνική διαστρωμάτωση μέσα σε μία γενιά, δηλαδή να ζήσει το ελληνικό όνειρο, αντίστοιχο του αμερικανικού ονείρου, όπως το έζησαν πολλοί απόφοιτοι των ελληνικών πανεπιστημίων και του Πανεπιστημίου Πατρών τις προηγούμενες δεκαετίες; Θα έλεγα ότι αυτό ίσχυε μέχρι τη Μεταπολίτευση, αλλά στη Μεταπολίτευση το Πανεπιστήμιο Πατρών είχε κλείσει δέκα χρόνια από την ίδρυσή του και οκτώ χρόνια από την έναρξη της λειτουργίας του. Όταν κάποιος δεν διαθέτει κατά κυριολεξία κεφάλαιο, χρηματικό κεφάλαιο, μπορεί ακόμα σήμερα να το υποκαταστήσει αυτό με ένα διανοητικό κεφάλαιο που του προσφέρει η πανεπιστημιακή εκπαίδευση;

1. Κεντρική ομιλία του Ευάγγελου Βενιζέλου στην επετειακή εκδήλωση του Πανεπιστημίου Πατρών για τα εξήντα χρόνια από την ίδρυσή του (28/11/2024).

Είναι μήπως πλέον σήμερα το πανεπιστήμιο μια μεγάλη επαγγελματική σχολή που συνδέεται με τα λεγόμενα επαγγελματικά δικαιώματα και την αγορά εργασίας και ως εκ τούτου πρέπει να στραφεί πρωτίστως στη διά βίου μάθηση, δηλαδή σε δραστηριότητες κατάρτισης, επιμόρφωσης και άρα να αλλάξει το κοινό στο οποίο απευθύνεται; Δεν είναι τυχαία η επέκταση των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, η οποία είναι σχεδόν καταιγιστική, για να μην πω πληθωριστική.

Είναι το λεγόμενο ερευνητικό πανεπιστήμιο –όπως είναι κατεξοχήν το Πανεπιστήμιο Πατρών καταστατικά ερευνητικό πανεπιστήμιο– ένα μεγάλο ερευνητικό κέντρο που συνεργάζεται με την αγορά; Παρέχει υπηρεσίες στην αγορά; Παιζει πράγματι καθοριστικό ρόλο σε αυτό που λέγεται έρευνα και ανάπτυξη, καινοτομία, αλλαγή του παραγωγικού μοντέλου, ενίσχυση της εθνικής ανταγωνιστικότητας; Πρέπει να μετρήσουμε με πολύ μεγαλύτερη προσοχή και πολύ μεγαλύτερη αυστηρότητα τους δείκτες για να δώσουμε μια σοβαρή και τεκμηριωμένη απάντηση στο ερώτημα αυτό, που δεν είναι ρητορικό αλλά είναι προτρεπτικό, πολιτικά και κοινωνικά. Αναζητούμε τις κατατάξεις των πανεπιστημίων και χαϊρόμαστε με τη βελτίωση της θέσης των ελληνικών πανεπιστημίων, μεταξύ αυτών και του Πανεπιστημίου Πατρών, αλλά ένας μεγάλος συντελεστής στις παγκόσμιες αυτές κατατάξεις είναι το κριτήριο πόσα βραβεία Νόμπελ έχει το πανεπιστήμιο. Έχω αφηγηθεί πολλές φορές τη συνάντησή μου με τον Βόλφγκανγκ Σόιμπλε στο υπόγειο του ξενοδοχείου Monopol στο Βρότσλαβ της Πολωνίας το 2011, αλλά πρέπει να θυμίσω εδώ ότι το Βρότσλαβ, το παλιό γερμανικό Μπρέσλαου, είναι ένα πανεπιστήμιο το οποίο έχει να παρουσιάσει ιστορικά, διαχρονικά, 12 βραβεία Νόμπελ. Ως εκ τούτου προσέρχεται στις διεθνείς κατατάξεις με πλεονέκτημα εκ της αφετηρίας, σε σχέση με τα ελληνικά πανεπιστήμια. Ένας άλλος συντελεστής είναι, όπως ξέρετε καλύτερα από εμένα, τα διπλώματα ευρεσιτεχνίας. Στην Ελλάδα δεν αποδίδουμε, δυστυχώς, τη σημασία που πρέπει στην κατοχύρωση των διπλωμάτων ευρεσιτεχνίας ή στη συνεργασία με την αγορά που τώρα ενισχύεται, είναι η αλήθεια, μέσα από τα λεγόμενα βιομηχανικά διδακτορικά, αλλά πάντως δεν είναι αυτό η κρατούσα αντίληψη για το τι σημαίνει διδακτορική και μεταδιδακτορική έρευνα.

Ας προσεγγίσω διαφορετικά το σημερινό πανεπιστήμιο. Είναι μια επιχείρηση το πανεπιστήμιο, όταν μιλάμε για τα μη κρατικά πανεπιστήμια ή έστω είναι μια μη κερδοσκοπική κοινωφελής δραστηριότητα του λεγόμενου τρίτου τομέα, η οποία προσδίδει αν μη τι άλλο κύρος ως ανταπόδοση στον δωρητή ή στον χορηγό; Ακούσαμε τον εκπρόσωπο της οικογενείας και του Ιδρύματος Μεντζελοπούλου, το οποίο δίνει ένα πολύ σοβαρό, συγκινητικό, θα έλεγα, παράδειγμα ευποίας προσανατολισμένης προς το πανεπιστήμιο, την έρευνα και την εκπαίδευση.

Είμαστε στο Ρίο, πολύ κοντά στο πανεπιστημιακό νοσοκομείο. Είναι το πανεπιστήμιο γενικά και ιδίως το πανεπιστήμιο που διαθέτει ιατρική σχολή –γιατί αυτό συνιστά έναν άλλο τύπο πανεπιστημίου, η ύπαρξη ιατρικής σχολής επικαθορίζει τη φυσιολογία και σε πολύ μεγάλο βαθμό τη διοίκηση των πανεπιστημίων– είναι λοιπόν το πανεπιστήμιο ένα κέντρο παροχής υπηρεσιών τρίτοβάθμιας νοσηλείας; Στο Στάνφορντ –όσοι θα έχετε δουλέψει, φοιτήσει ή επισκεφθεί το campus το ξέρετε– υπάρχουν κατοικίες προς εκμίσθωση ή προς αγορά από υπερέλικες, οι οποίοι θέλουν να ζήσουν μέσα στο campus για να έχουν πρόσβαση στις υψηλού επιπέδου υπηρεσίες υγείας που παρέχει το πανεπιστημιακό νοσοκομείο.

Πάνω από όλα αυτά, είναι πράγματι σήμερα το πανεπιστήμιο αυτό που ήταν καταστατικά μετά τη Μεταπολίτευση, ένας χώρος ελεύθερης διακίνησης ιδεών ή τίθενται περιορισμοί «πολιτικής ορθότητας» που περιορίζουν την ελευθερία του λόγου; Για να γίνω ακόμα πιο συγκεκριμένος, στην Ελλάδα η «πολιτική ορθότητα» είναι ακόμα σήμερα, 50 χρόνια μετά τη Μεταπολίτευση, η παλιά «πολιτική ορθότητα» της πρώτης μεταπολιτευτικής περιόδου, –η έντονα κομματικοποιημένη– ή έχει αρχίσει να επικρατεί μια άλλη «πολιτική ορθότητα», όπως αυτή που απασχολεί καταλυτικά τα αμερικανικά πανεπιστήμια και τώρα πλέον και αρκετά από τα ευρωπαϊκά, ακόμα και τα μεγάλα ελβετικά πανεπιστήμια;

Οι προκλήσεις που δέχεται, λοιπόν, το ευρωπαϊκό ηπειρωτικό πανεπιστήμιο είναι πολλές, πυκνές και μεγάλες. Αφορούν πρωτίστως το πανεπιστήμιο καθεαυτό ως οντότητα, δηλαδή την οργάνωση και λειτουργία του, τον τρόπο με τον οποίο παρέχει εκπαιδευτικές και ερευνητικές υπηρεσίες.

Καταρχάς, το πανεπιστήμιο που είναι δημόσιο, και συνεπώς συνδεδεμένο με το κράτος και την κρατική κυριαρχία, βλέπει να αμφισβητείται έντονα η κρατική κυριαρχία και το ίδιο το κρατικό φαινόμενο, στο οποίο ανάγεται το πανεπιστήμιο αυτό. Μια απλή όψη του φαινομένου αυτού είναι η απο-εδαφικοποίηση των υπηρεσιών τρίτοβάθμιας εκπαίδευσης μέσω της κινητικότητας, της ελευθερίας εγκατάστασης και παροχής υπηρεσιών στον χώρο της ενιαίας αγοράς, αλλά και μέσω της δυνατότητας να παρέχονται ολοκληρωμένες διαδικτυακές υπηρεσίες και να λειτουργούν ολόκληρα πανεπιστήμια που χορηγούν τίτλους τα οποία είναι άυλα, χωρίς campus και χωρίς σαφή έδρα. Το παράδοξο είναι ότι τέτοιες διαδικτυακές δραστηριότητες οργανώνουν ακόμα και τα κατεξοχήν

κρατικά πανεπιστήμια, όπως είναι τα γαλλικά κρατικά πανεπιστήμια, τα οποία προσφέρουν μάλιστα σπουδές, ακόμα και τρίτου κύκλου, μεταπτυχιακές, στην ελληνική γλώσσα και κάθε άλλη γλώσσα.

Για να συνοψίσω λοιπόν το επιχειρήμά μου αυτό, υπάρχουν μεγάλες προκλήσεις για το πανεπιστήμιο, που απορρέουν από την ίδια την αγορά υπηρεσιών τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, η οποία πλέον αλλάζει μορφή, σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο, υπάρχουν προκλήσεις από την αγορά έρευνας, γιατί αυτή συνδέεται και πρέπει να συνδέεται όχι μόνο με το κράτος αλλά και με τη λειτουργία της πραγματικής οικονομίας και των επιχειρήσεων, να συνδέεται δηλαδή με την αναζήτηση της καινοτομίας. Ξέρετε επίσης πολλοί εδώ μέσα, είμαι βέβαιος, ότι στο MIT εγκαθίστανται μέσα στο campus οι μεγάλες φαρμακευτικές εταιρίες και εδώ έχουμε δυσκολία να αντιληφθούμε τι σημαίνει συνεργασία με την επιχειρηματική δραστηριότητα, και βέβαια με την αγορά εργασίας, γιατί από ένα σημείο και μετά η επίσημη πιστοποίηση προσόντων και τα λεγόμενα επαγγελματικά δικαιώματα, στα οποία αναφέρθηκα, δεν σημαίνουν και πολλά, εάν αυτό δεν μπορεί να αποδειχθεί στην πράξη, ιδίως όταν αφορά στον ιδιωτικό τομέα που αναζητά πραγματικές δεξιότητες και όχι τυπικά προσόντα.

Πέρα από όλα αυτά, υπάρχει μία μεγάλη επιστημολογική πρόκληση για το πανεπιστήμιο, μία πρόκληση κύρους, μία πρόκληση που αφορά την ίδια τη διαχείριση της γνώσης. Το πανεπιστήμιο ως θεσμός δεν διαθέτει το μονοπώλιο της λειτουργίας αυτής, καθώς διεκδικούν ολοένα μεγαλύτερο μερίδιο άλλοι θεσμοί και μηχανισμοί, από τις αμερικανικές ένοπλες δυνάμεις, για παράδειγμα, μέχρι μεγάλες πολυεθνικές «υπερεπιχειρήσεις», οι οποίες αποκτούν χαρακτηριστικά κρατικότητας, κρατικής κυριαρχίας, γιατί ελέγχουν πεδία όπως το διαδίκτυο, η τεχνητή νοημοσύνη, η μεγάλη ιατρική και βιοϊατρική έρευνα, που βρίσκονται στον πυρήνα της μεγάλης πολιτικής, της διεθνούς πολιτικής. Μετέχουν σε συσχετισμούς στους οποίους μετέχουν κράτη και υποκείμενα του Διεθνούς Δικαίου.

Εξίσου μεγάλη είναι η δημογραφική πρόκληση που αναδιατάσσει τα εκπαιδευτικά συστήματα. Είναι προφανές πλέον ότι η δημογραφική καμπύλη αφήνει τα νεότερα ελληνικά περιφερειακά πανεπιστήμια σχεδόν χωρίς φοιτητές ή πάντως με αισθητά λιγότερους φοιτητές. Πρακτικά αυτή τη στιγμή υπάρχουν ολόκληρα πανεπιστήμια ή έστω ολόκληρες σχολές, ολόκληρες πανεπιστημιακές πόλεις που είχαν συνδέσει την προοπτική της τοπικής ανάπτυξης με την παρουσία φοιτητών, χωρίς πραγματικούς φοιτητές. Άρα έχουμε μια υποδομή η οποία σε λίγο θα αργεί και πρέπει να βρει σκοπό, αναζητώντας ενδεχομένως άλλο εκπαιδευτικό κοινό, το οποίο δεν είναι αναγκαστικά ημεδαπό.

Ας γίνουμε όμως πιο συμβατικοί και πιο πρακτικοί στην προσέγγισή μας. Ένα πανεπιστήμιο δημόσιο, μεγάλο μεγέθους, όπως το Πανεπιστήμιο Πατρών, που παράγει τεράστιο διδακτικό και ερευνητικό έργο, καλείται να ανταποκριθεί καταρχάς στην πρόκληση του νέου διεθνούς τοπίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, στο οποίο κυριαρχεί η πολυτυπία του πανεπιστημίου ως θεσμού και η ευελιξία των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών και των προγραμμάτων διά βίου εκπαίδευσης. Πρέπει να ανταποκριθεί, όπως είπαμε, στην πρόκληση του διεθνούς ανταγωνισμού χωρίς εδαφικό περιορισμό, στην πρόκληση των τεκτονικών αλλαγών στην αγορά εργασίας.

Η σχέση δημόσιου και ιδιωτικού έχει ήδη αλλάξει και το δημόσιο πανεπιστήμιο, ως πυλώνας της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, βασισμένο στο γενικό συμφέρον, άρα στον κοινωφελή σκοπό του υπό κοινωνικό έλεγχο, που ασκείται όμως δια της πολιτείας και με έμβλημα την αξιοκρατική ισότητα, περιβάλλεται με τη θεσμική εγγύηση της πλήρους αυτοδιοίκησης. Πρέπει τώρα, καθιστώντας ουσιαστικό τον δημόσιο χαρακτήρα του, να μπορεί να ανταγωνιστεί, πρώτον, τα δημόσια πανεπιστήμια άλλων χωρών της ευρωπαϊκής και άλλων ηπείρων με το δικό τους, συχνά πολύ πιο ευέλικτο, θεσμικό πλαίσιο, ενδεχομένως εγκατεστημένα και στην Ελλάδα ή πάντως απευθυνόμενα στο ελληνικό φοιτητικό κοινό των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών. Πρέπει να ανταγωνιστεί, δεύτερον, μη κρατικά ΑΕΙ από άλλες χώρες, όλων των ηπείρων επίσης, που παρέχουν υπηρεσίες στην Ελλάδα, με ή χωρίς εγκατάσταση, εκ του σύνεγγυς ή εξ αποστάσεως.

Πρώτη λοιπόν προϋπόθεση για να αντέξει και να ανταποκριθεί το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, είναι να αποκτήσει την αναγκαία θεσμική ευελιξία που δίνει νόημα στην έννοια της πλήρους αυτοδιοίκησης, ξεκινώντας από τα κριτήρια εισαγωγής προπτυχιακών φοιτητών. Το πανεπιστήμιο οφείλει να πιέσει με τον τρόπο αυτό αποφασιστικά για την ταχεία και ριζική αναβάθμιση του εκπαιδευτικού αποτελέσματος της δευτεροβάθμιας και ιδίως της λυκειακής εκπαίδευσης. Έχω εδώ και χρόνια προτείνει το σχήμα του τετραετούς γυμνασίου και του διετούς λυκείου που ακολουθεί το μοντέλο του International Baccalaureate, προσαρμοσμένο στα ελληνικά δεδομένα αλλά με τα διεθνή standards.

Η ευελιξία και η πολυτυπία στο επίπεδο κάθε πανεπιστημίου πρέπει προφανώς να αφορά τα προσφερόμενα προγράμματα μεταπτυχιακών και προπτυχιακών σπουδών με νέους, δυναμικούς, ευφάνταστους και καινοτόμους συνδυασμούς αντικειμένων. Το κράτος πρέπει να αφήνει ανοικτό το πεδίο αυτό, μέσω των κατάλληλων γενικών ρυθμίσεων ως προς τα επαγγελματικά δικαιώματα. Όψη της ευελιξίας στα προγράμματα σπουδών είναι, προφανώς, τα αγγλόφωνα προγράμματα και η πρόβλεψη διδάκτρων, με σεβασμό στο Δίκαιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης και στο συνταγματικό δικαίωμα στη δωρεάν εκπαίδευση, όπως το έχει προσδιορίσει η νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας. Η ευελιξία πρέπει προφανώς να αφορά και τη διαχείριση των θέσεων του ακαδημαϊκού προσωπικού, την επιλογή του προσωπικού που είναι τώρα εγκλωβισμένη σε μια ακραία τυποποιημένη διοικητική διαδικασία υπό ασφυκτικό κρατικό έλεγχο, ο οποίος εντέλει καθίσταται συχνά δικαστικός έλεγχος.

Δεύτερος μεγάλος στόχος πρέπει, κατά τη γνώμη μου, να είναι η αποκάλυψη, σύνθεση και προβολή προς την κοινωνία και την αγορά, όπως καλή ώρα γίνεται με το συνέδριο αυτό, του τεράστιου ερευνητικού πλούτου του πανεπιστημίου, του διανοητικού κεφαλαίου που διαθέτει και των δυνατοτήτων του. Για την Πάτρα, για κάθε περιοχή σε κατάσταση αναπτυξιακής αμηχανίας, το Πανεπιστήμιο μπορεί να λειτουργήσει ως μοχλός απεγκλωβισμού, σε συνεργασία με όποιον αντιλαμβάνεται και μπορεί να αξιοποιήσει τις δυνατότητες της συνεργασίας με το πανεπιστήμιο.

Τίποτα από τα παραπάνω δεν είναι πρωτότυπο και για όλα τα σημεία που ανέφερα έγιναν και γίνονται σημαντικά βήματα. Αυτό που έχει σημασία είναι η ανάδειξη των βασικών προτεραιοτήτων που πρέπει να έχει το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο ως οντότητα θεσμική, εκπαιδευτική, ερευνητική, κοινωνική και αναπτυξιακή. Το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο, παρά τα μεγάλα και γνωστά προβλήματα, διαθέτει υποδομές, χρηματοδότηση, προσωπικό, όγκο φοιτητών και φοιτητριών, εύρος αντικειμένων, πλήθος ερευνητικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων, κοινωνικό κύρος παρά την ισοπεδωτική απαξίωση, αλλά πάσχει από εσωστρέφεια, αρχίζοντας από την κυριαρχία των νομοθετικών ζητημάτων που αφορούν το σχήμα και τους κανόνες της διοίκησής του. Κυρίως, όμως, πάσχει από την υποχρέωση ομοιομορφίας, υπό την οποία τελούν όλα τα ελληνικά δημόσια ΑΕΙ, μικρά και μεγάλα, περιφερειακά και κεντρικά, με ιατρικές και χωρίς ιατρικές σχολές, όπως είπαμε, και από την απουσία της ευχέρειας για ευέλικτη και γρήγορη αντίδραση απέναντι στις οργανωτικές προκλήσεις της εποχής.

Κυρίες και κύριοι, το ελληνικό δημόσιο πανεπιστήμιο πάσχει, με λίγα λόγια, από υπερβολική εξάρτηση από το κράτος, μέρος του οποίου είναι, παρά την εγγύηση της πλήρους αυτοδιοίκησης που το περιβάλλει συνταγματικά. Θεωρώ συνεπώς ότι θεμελιώδης προτεραιότητα πρέπει να είναι η «αποκρατικοποίηση» του δημοσίου πανεπιστημίου, ώστε αυτό να καταστεί όχι προφανώς ιδιωτικό, αλλά κατά κυριολεξία πλήρως αυτοδιοικούμενο, ευέλικτο, αντιγραφειοκρατικό, δημόσιο πανεπιστήμιο, ικανό να ανταποκριθεί αφενός στις προκλήσεις του νέου διεθνούς τοπίου της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης αφετέρου δε στις ερευνητικές και διδακτικές προκλήσεις της εποχής των μόνιμων και πολυεπίπεδων κρίσεων, οι οποίες έχουν καταστεί προ πολλού κρίσεις αξιακές, γνωσιολογικές και επιστημολογικές. Στόχος είναι, λοιπόν, η αποκρατικοποίηση του δημοσίου πανεπιστημίου, ώστε αυτό να υπηρετήσει τον καταστατικό του σκοπό και να ανταποκριθεί στις προκλήσεις του μέλλοντος. Στοιχείο της αποκρατικοποίησης είναι και η αποκομματικοποίηση του δημοσίου πανεπιστημίου, όχι γιατί τα κόμματα δεν είναι θεμελιώδεις θεσμοί του δημοκρατικού πολιτεύματος, όχι γιατί μπορεί να απουσιάζουν τα κόμματα από οποιαδήποτε δημόσια και κοινωνική δραστηριότητα, αλλά δεν μπορεί τα κόμματα να επικαθορίζουν ως τέτοια τη λειτουργία του πανεπιστημίου. Έχω διατελέσει αρχηγός κόμματος, πιστεύω στο θεσμό, αλλά ποτέ στη μακρά ακαδημαϊκή μου σταδιοδρομία δεν διαχώρισα έναν φοιτητή ή μια φοιτήτρια με βάση την κομματική του ένταξη και κανένα συνεργάτη μου.

Κυρίες και κύριοι, πριν βεβαίως από όλα όσα ανέφερα, το Πανεπιστήμιο του μέλλοντος οφείλει να αγωνιστεί να είναι, πραγματικά και με σύγχρονους όρους και τρόπους και όχι ρητορικά, πανεπιστήμιο αξιών, που υπερασπίζεται με κοινωνικό κύρος τη δημοκρατία, το κράτος δικαίου, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ακαδημαϊκή ελευθερία, την ελευθερία του λόγου, την ελευθερία της έρευνας.

Κύριε Πρύτανη, εύχομαι τα 60 επόμενα χρόνια του Πανεπιστημίου Πατρών να είναι εξίσου σημαντικά και ακόμη σημαντικότερα από τα πρώτα 60 και εύχομαι, επίσης, το Πανεπιστήμιο Πατρών να καταστεί η αφετηρία μορφοποίησης αυτού του νέου μοντέλου, του δημοσίου πανεπιστημίου του μέλλοντος.